

SLOVENŠČINA 1

**SAMOSTOJNI DELOVNI ZVEZEK ZA PRVI LETNIK GIMNAZIJ IN SREDNJIH
STROKOVNIH ŠOL**

REŠITVE

JOŽICA JOŽEF BEG

BARBARA GRABNAR KREGULJ

SANJA KOSTANJŠEK

MOJCA NIDORFER ŠIŠKOVIČ

SLOVENŠČINA V PROSTORU IN ČASU

Po smislu.

SLOVENŠČINA IN NJENI UPORABNIKI

Po smislu.

1. • O dvojezičnem okolju.

- Kot otrok je govoril samo italijansko, na višji šoli pa se je začel pogovarjati tudi po slovensko, v njem se je okrepila slovenska identiteta in je postal dvojezičen. Na njegov odnos do obeh jezikov je vplivalo okolje.
- Po smislu.
- Po smislu
- Po smislu.
- Po smislu.
- Glejte SSKJ.

2. Največja slovenska jezikovna skupnost izven Slovenije živi v ZDA, in sicer je v njej od 100.000 do 299.999 ljudi. Državi, v katerih živita drugi največji slovenski skupnosti, ki štejeta od 50.000 do 99.999 oseb, sta Italija in Nemčija. Na tretjem mestu po velikosti slovenskih skupnosti so države, v katerih živi od 20.000 do 49.999 pripadnikov slovenske narodnosti: Avstrija, Francija, Kanada, Argentina in Avstralija. Slovenske skupnosti, ki štejejo od 10.000 do 19.999 članov, živijo na Hrvaškem, v Srbiji in Švici. Slovenske skupnosti, ki štejejo od 3000 do 9999 oseb, živijo na Madžarskem, v Bosni in Hercegovini, Belgiji in na Švedskem. Države, v katerih živi od 1000 do 2999 pripadnikov slovenske skupnosti, so Nizozemska, Španija, Združeno kraljestvo, Brazilija in Urugvaj. Države, v katerih živi od 500 do 999 pripadnikov slovenske skupnosti, so Severna Makedonija, Danska, Norveška, Venezuela in države v Afriki ter na Arabskem polotoku. Od 100 do 499 članov slovenske skupnosti živi v Grčiji, Češki, Slovaški, Finski, Luksemburgu, Črni gori, v Čilu in Kolumbiji ter v Novi Zelandiji. V ostalih državah živi manj kot 99 prebivalcev slovenske narodnosti.

3. Glejte SSKJ.

4.

Slovenija	slovenščina	slovenski	Slovenec/Slovenka	Slovenčev/Slovenkin
Madžarska	madžarščina	madžarski	Madžar/Madžarka	Madžarov/Madžarkin
Italija	italijanščina	italijanski	Italijan/Italijanka	Italijanov/Italijankin
Avstrija	nemščina	avstrijski	Avstrijec/Avstrijka	Avstrijčev/Avstrijkin
Hrvaška	hrvaščina	hrvaški	Hrvat/Hrvatica	Hrvatov/Hrvatičin

Slovenščina kot materni jezik, jezik okolja in tuji jezik

1. jezik okolja, hrvaščina, tuja
2. Po smislu.
3. doma, v šoli, s prijatelji, v društvu (slovenska dramska skupina MOSP, športno društvo) ...

Slovenščina kot državni in uradni jezik

1. Po smislu.

Slovenščina kot uradni jezik v evropski uniji

1. Glejte spletno stran.
2. švedščina portugalščina
litovščina francoščina in nemščina
latvijščina grščina
francoščina malteščina in angleščina

3. Po smislu.

4. Po smislu.

Jezikovna kultura in jezikovna kultura

1. Po smislu.

2. • V slovenskem prostoru so tuji filmi in oddaje tradicionalno opremljeni s podnapisi v slovenščini. Ker predšolski otroci ne znajo brati, je v *Zakonu o javni rabi slovenščine* za njih predvidena izjema.

- Po smislu.
- Po smislu.

3. Po smislu.

4. • Glejte naslovno spletno stran spletišča Fran.

- V *SSKJ*.
- V *Slovenskem pravopisu*.
- *Terminološki slovar*. Preglejte naslove v zavihku Terminološki.
- V zavihku Splošni poiščite *Slovar slovenskih frazemov* in v iskalnik vpišite zahtevani frazem.
- Odprite zavihke Etimološki in v iskalnik *Slovenskega etimološkega slovarja* vpišite geslo *beseda*. V slovarskem sestavku dobimo informacije o njenem izvoru in pomenih v različnih jezikih.
- Zavihke Svetovanje je sestavljen iz Jezikovne svetovalnice, v kateri jezikoslovci podajajo odgovore na vprašanja s področja pravopisa in etimologije, ter iz Terminološke svetovalnice, kjer strokovnjaki z različnih strokovnih področij odgovarjajo na vprašanja s področja

strokovne rabe jezika.

- Po smislu.

SOCIALNE ZVRSTI SLOVENSKEGA JEZIKA

- Po smislu.
- Od leve proti desni: znanstvenik (literarni teoretik), dijak, publicist (literarni kritik), bralec, oče in sin (družinsko okolje).
- Z Gorenjske.

Knjižna zvrst

1. • Prvo spada v knjižni pogovorni jezik, drugo v zborni jezik.

Prvo e-sporočilo, podčrtano: *Hoj* – neformalni začetni pozdrav; *Maša* – naslovitev po osebnem imenu, *tebi, ti* – tikanje; :-) – emotikon, smeško; *LP* – kratica za končni pozdrav; *Mateja* – podpis z osebnim imenom.

Drugo e-sporočilo, podčrtano: *Spoštovani* – formalni uvodni pozdrav, *vam* – vikanje; *Lep pozdrav* – formalni zaključni pozdrav; *Veronika Gregorin Koštomaj* – podpis z imenom in priimkom.

2. Več različnih možnosti, npr.:

Spoštovani,

lepo bi vas prosila, če vam morda lahko svojo seminarsko nalogo pošljem malo kasneje. Rok, ki sedaj velja, je 16. 9. Trenutno se učim za veliko testov, obenem pa sem našla še nekaj raziskav, ki vsebujejo podatke za Belgijo, zato bi jih rada vključila v seminarsko nalogo.

Vnaprej se vam zahvaljujem za razumevanje.

Lep pozdrav

Marta Perat

3. • Iskanje po Franu.

- Za kaj gre.
- Pri besedni zvezi *temu ni tako* gre za slogovno manj ustrezno formulacijo, ki je kalkirana iz nemščine, zato se ji v rabi skušamo izogniti. Sebek. Facebook, saj gre za stvarno lastno ime.

Neknjižne zvrsti

Prostorske zvrsti

1. gorenjska narečna skupina
primorska narečna skupina
rovtarska narečna skupina
štajerska narečna skupina
dolenjska narečna skupina
panonska narečna skupina
koroška narečna skupina
primorska narečna skupina

2. Po smislu (odvisno od narečja, ki se govori v vašem okolju).

3. rajžati – potovati – gorenjska narečna skupina
 germ – kvas – štajerska narečna skupina
 šulni – čevlji – dolenska narečna skupina
 bica – babica – koroška narečna skupina
 šjora – gospa, gospodična – primorska narečna skupina.
 bajusi – brki – panonska narečna skupina
 matafier – metulj – rovtarska narečna skupina

4. Po smislu.

5. • Z oglasnim namenom.

- Samostojen odgovor. Zborni jezik in narečje. Primeri narečnih besed: *pod mus laufam, duohtar ...*
- Da. V prvem primeru je beseda rabljena v pomenu glagola *morati* (moram iti), v drugem primeru pa v pomenu *po sili* (zdravnik po sili: ker ni bilo pravega zdravnika, je moral to delo prevzeti nekdo drug).
- Po smislu.
- Po smislu.

6. • Po smislu.

- Npr.: *an – in, nona – babica, Buoh – Bog, djedc – možakar, frušk – zajtrk, kafe – kava, struošk – strošek.*

7.

Krajevno ime	Prebivalec	Prebivalka
Kranjska Gora	Kranjskogorec	Kranjskogorka
Dolenjske Toplice	Dolenjskotopličan	Dolenjskotopličanka
Postojna	Postojnčan, Postojnec	Postojnčanka
Kotlje	Koteljčan	Koteljčanka
Kočevje	Kočevvec	Kočevka
Slovenska Bistrica	Slovenskobistričan, Slovenjebistričan	Slovenskobistričanka

- Dvojnice: Postojna, Slovenska Bistrica
- Pog. – pogovorno, nar. – narečno. V vsakdanjem neformalnem sporazumevanju.

Interesne govorice

8. Je bila prevzeta; velik problem; slab/brez repa in glave; odjavil s seznama prijateljev/prekinil stik na Facebooku; dober/odličen/junak.

9. Po smislu.

10. Oba odgovora po smislu.

11. Po smislu.

12. Po smislu.

Žargon

13. • Iz nemščine.

- Beseda je neknjižna; raba je omejena na zasebne in neformalne okoliščine.
- Uporabili bi jo v neuradnih okoliščinah; v javnih in uradnih okoliščinah bi uporabili *privijačiti* (vijak) oz. *zvijati* (po trebuhu).

14. Planinstvo, glasba, računalništvo.

15. Po smislu.

16. Po smislu.

Argo

17. Knjižni pogovorni, ker gre za uradni govorni položaj;

zborni jezik, knjižni pogovorni jezik, neknjižne zvrsti;

zborni jezik;

knjižni pogovorni jezik, neknjižne zvrsti, zlasti žargon, če teče pogovor o določenem področju, npr. športu, igrah;

neknjižne zvrsti, predvsem prostorski zvrsti, zlasti narečje;

knjižni pogovorni jezik, tudi pokrajinski pogovorni jezik med neknjižnimi zvrstmi;

neknjižne zvrsti – obe prostorski zvrsti in interesne zvrsti;

knjižni pogovorni jezik, tudi pokrajinski pogovorni jezik, odvisno od okolja, ter tudi sleng, če je neznanec enake starosti ali mlajši.

18. Knjižni pogovorni jezik: sogovorca se ne poznata, gre za uradni govorni položaj; pogovor z uradno osebo o nakupu vstopnic po telefonu ali na okencu blagajne;

interesna govorica: sleng; sogovorca sta znanca, prijatelja;

pokrajinski pogovorni jezik; sogovorca se poznata, sta sodelavca, prijatelja;

pogovorni jezik; sogovorca se poznata, sta prijatelja ali družinska člana;

knjižni pogovorni jezik; pogost govorni položaj v šolskem prostoru; gre za navodilo v testu, učbeniku ali navodilo učitelja dijakom;

pokrajinski pogovorni jezik oz. narečni govor; sogovorca se poznata, lahko gre za vprašanje sošolca, sošolke ali staršev, skrbnikov, inštruktorja.

19. Odšel je, ne da bi pozdravil./Odšel je brez pozdrava.

Gotovo bo prišel pravočasno.

Moja sestra je bila prejšnji teden bolna.

V dveh urah bomo odpravili napako.

Vsako priložnost je izkoristil za pogovor o filmu.

Zvrstnost v literarnih besedilih

Po smislu.

1. *Kopa* – veliko, dosti; *opeta* (bajta) – revna; *krušna* – žito.

2. • Umetnostno besedilo; pesem.

- V pokrajinskem pogovornem jeziku.
- Brezizhodnost položaja pesniškega subjekta: banalna in enolična vsakdanjost dan za dnem, pesnica je v pričakovanju »obiska«, a ni nikogar, ki bi popestril njene monotone dneve.

3. • *Foter*, v *Amerik*, *mat*, *kej*, *dost*, v *v'š*, *družinsk živlejne*, *verjetn*, *provzaprov*; *nabijejo*, *klipani*, *sređeni*, *gurajo*, *bojo*, *se zajebavajo*, *jadna*, *čefurske*, *presrane*, *čefurčki*, *uprpile*, *govorit*, *noben*. Po smislu.

- V prvem besedilu uporabljata neknjižne izraze književni osebi, v drugem besedilu prvoosebni pripovedovalec; skozi govor poteka njihova karakterizacija.
- Avtorja skušata z izbiro jezikovne zvrsti ponazoriti, iz katerega socialnega in jezikovnega okolja prihaja književna oseba.

4. Po smislu.

ZGODOVINA SLOVENSKEGA JEZIKA

Indoevropski prajezik

- Najbolj podobni: *ena* (sl), *jedan* (hr); *mati* (sl), *mat'* (rus). Najmanj podobni ostalim sta besedi v madžarščini.

- Nekateri jeziki so sorodni.

1. slovenski, hrvaški, bošnjaški, srbski, črnogorski, makedonski, bolgarski, češki, slovaški, poljski, lužičkosrbski, ruski, beloruski, ukrajinski;

angleški, nemški, nizozemski, frizijski, danski, norveški, švedski, islandski;

portugalski, španski, katalonski, francoski, retoromanski, italijanski, sardinski, romunski, galicijski;

litovski, latvijski;

baskovski, madžarski, turški, estonski, finski, samski, malteški.

- romansko germansko
- neindoevropsko slovansko

2. Čao, pupa, al dente;
glih, zihér, šefla;
golaž, bograč, paprikaš;
svašta, nikakav, valjda.

- Po smislu.

3. • Ker se je razvila iz indoevropskega jezika (gl. krajšavo ide.).

- *tista, ki se hitro premika, ...
- Ne. Iz stavka *Če je povezava pravilna ...*
- Hitro se premikati.

4. Užij dan. Mislim, torej sem. Deli in vladaj. Motiti se je človeško.

Slovenščina med slovanskimi jeziki

1. a) Madžarščina, ker ni indoevropski jezik.

b) Slovenščina, ker ni kentumski jezik.

c) Romunščina, ker ni slovanski jezik.

č) Poljščina, ker ni južnoslovanski jezik.

d) Slovenščina, ker ni zapisana v cirilici.

2. Menim, je videti, omahuj, odprtje, če.

Od prvih zapisov v slovenščini do knjižnega jezika

Predknjižno obdobje

1. Obiščite spletišče Fran.

2. • Npr. *krilatci božji*. Jezik je živ organizem, ki se razvija. Nekatere besede izginjajo iz jezika, se jim spremeni pomen ali jih nadomestijo nove besede; lahko se jim spremenijo oblikovne lastnosti (npr. sklon, število: *izpovem ves moj greh*).

- Krilatec – angel, 10. deseto stoletje.

3. • Obiščite spletišče Fran, zavihek Etimološki.

- S pokristjanjevanjem Slovencev.

4. In tebi, božji služabnik, želim izpovedati vse svoje grehe.

5. Po smislu.

6. Ko nekateri prvič slišijo izraz **Brižinski spomeniki**, pogosto menijo, da gre za nekakšne kamne, v katere so vklesane prve besede v slovenščini. V resnici gre za pergamentne rokopise, izraz spomeniki pa je le dobesedni prevod nemške besede *denkmal* oziroma latinske besede *monumentum*, ki sicer pomeni spomenik, a tudi star pisni vir. Rokopisi so bili dolgo shranjeni v samostanu svetega **Korbinijana** v **Freisingu**. Brižinske spomenike so odkrili leta 1807 v pergamentnem zborniku, ki so ga iz freisinškega samostana leta 1803 prenesli v **Bavarsko državno knjižnico** v **München**. Slovenski slavist in literarni zgodovinar **Anton Janežič** je leta 1854 **Freising** poslovenil v **Brizno** oziroma **Brižnik**, rokopise pa poimenoval **Brižinski spomeniki**. Rokopisi so le dvakrat zapustili münchensko knjižnico: v 70. letih 20. stoletja so jih razstavili v **Vatikanskem muzeju**, maja in junija 2004 pa v **Narodni in univerzitetni knjižnici** v **Ljubljani**.

7. • V besedišču, v rabi zaimka.

- V dolenskem narečju.
- Dalmatin že uporablja povratni svojilni zaimek.
- V drugem besedilu (avtor Jurij Dalmatin).
- Besedi *martra* in *bridek* sta označeni z znakom za frazeološko gnezdo (•) in krajšavo *star.*, *trošt* je opremljen s krajšavo *nižje pog.* (nižje pogovorno).
- Križ s podobo Jezusa Kristusa. V *SSKJ*.

8. Po smislu.

Obdobje slovenskega knjižnega jezika

Slovenščina v 16. stoletju (reformacija)

9. • Krajnski jezik, ker meni, da ga razume največ Slovencev.

- Da ga bodo razumeli.
- S ponavljanjem besede *drigači*.
- *Lepih, gladkih, visokih, kunštnih ...* nasproti *gmajnske krajnske preproste besede*. Trubar želi biti nazoren, preprost in razumljiv, zato uporablja veliko sopomenskih izrazov.
- Da. Pri pisanju smo se izogibali zapletenim in tujim besedam, ampak smo iskali preproste ljudske besede, ki jih razume vsak Slovenec. Moč svetega evangelija in zveličanja namreč ni v visokih prevzetih besedah, ampak v pravi veri in krščanskem življenju.

10.

Krajnci	Kranjec	Kranjica
Korošci	Korošec	Korošica
Štajerji	Štajerec	Štajerka
Dolenci	Dolenjec	Dolenjka
Bezjaki	Bezjak	/
Istrijani	Istran	Istranka

11. Trubar meni, da bi morali hoditi v šolo vsi otroci, ne glede na stan in spol.

12. karolinška minuskula, gotica, gotica, bohoričica

13. Trubar se je po očetu pisal **M**alnar (oče je bil mlinar), **T**ruber oziroma izvorno **T**robar pa se je pisala njegova mati. Primož je ta priimek prevzel najpozneje leta 1526. V Katekizmu se je podpisal kot **P**hilopatridus **I**llyricus (**I**lirski domoljub), tiskarja pa poimenoval z izmišljenim imenom **J**ernej **Š**krjanec s Sedmograškega. Trubar je bil po rodu **R**aščičan, vendar je najverjetneje po zaslugi **T**urjačana že pri dvanajstih letih zapustil rojstno vas in stopil na pot izobraževanja. Med njegovimi vzorniki je bil švicarski reformist **K**onrad **P**elikan, njegovi sodobniki pa so bili **A**dam **B**ohorič, **S**ebastijan **K**relj in **J**urij **D**almatin. Skupaj s **T**rubarjem so najpomembnejši reformatorji, ki so pisali v slovenskem jeziku. Jurija Dalmatina so nekateri (tudi **T**rubar) podpisovali kot **D**almata, čeprav se je sam vedno podpisoval kot **D**almatin.

- Lastna imena pišemo z veliko začetnico.

14. Po smislu.

17. stoletje in prva polovica 18. stoletja (protireformacija in barok)

15. • Matija Kastelec in Janez Svetokriški

- Ljubezen.
- Želita opozoriti, vzgajati, vplivati na vedenje vernike.
- Dolge, zapletene povedi, kopičenje pridevnikov.
-

Značilnost	Primer
narečne oblike	muč, rejč, vej, lubezen,
starinske oblike	kir, per, inu
germanizmi	falil, nucnu pustiti

- Npr.: Ta, ki meni, da je ljubezen velik goljuf, se ni zmotil, ampak govori resnico. Zaljubljeni namreč slej ko prej spoznajo, da jih je ljubezen velikokrat zapeljala in zaslepila. Prav imajo tudi tisti, ki menijo, da je ljubezen neusmiljen tiran, ki človeka prisili v škodljivo ravnanje in opuščanje dobrega.

SPORAZUMEVANJE

Po smislu.

POSLUŠAM, GOVORIM, BEREM, PIŠEM – SE SPORAZUMEVAM

Po smislu.

Kaj je sporazumevanje

Besedno in nebesedno sporazumevanje

1. Z obrazov sošolcev in sošolk: se smeji, imajo začuden pogled, odkimavajo – se ne strinjajo s slišanim, pazljivo poslušajo, so zbrani, so zamišljeni, z mislimi so nekje drugje, so zasanjani itn.

Zagotovljeno mora biti: učitelj mora imeti pozornost dijakov in dijakinj, morajo ga dobro videti, slišati, videti npr. zapise na tabli, na ekranu, v razredu mora biti dovolj svetlobe, čimmanj hrupa, ne prevroče, ne premrzlo itn.

Moteče: hrup, npr. glasni zvoki iz sosednjega razreda ali od zunaj, vročina, mraz, premalo pozornosti, zelo zanimivo dogajanje zunaj itn.

2. Zelo hitro, z visokim glasom, skozi zobe; mahate, imate hitre kretnje, napet, jezen obraz, hitro hodite, udarite z nogo ob tla, zaloputnete z vrati.

3. Po smislu.

4. Po smislu.

5. • BRANJE JE POTOVANJE.

• Po smislu.

6. Križ; oljčna vejica – mir; zelena luč – lahko vstopimo, prevozimo križišče, gremo čez cesto, se peljemo po toboganu, gremo na žičnico itn.

Simboli so se sčasoma uveljavili v družbi, postali so prepoznavni, so del določene kulture, nekateri so uveljavljeni širše po svetu, drugi v samo nekaterih kulturah oziroma državah.

7. Vreme v gorah bo v petek primerno za pohod: precej jasno, pihal bo severovzhodni veter, temperature bodo od 5 do 10 stopinj celzija.

• Nebesedne prvine: na sliki je zemljevid ozemlja Republike Slovenije in deli ozemlja sosednjih držav, na katere meji Slovenija; na zemljevidu so na več mestih narisane oznake za vreme: za sonce, oblake, veter in valove; večja oblačnost je ponazorjena z večjim in temnejšim oblakom, sončnejše vreme z večjim soncem; veter in smer vetra sta nakazani s puščico, večja moč vetra je ponazorjena z dvema puščicama; večji valovi so prikazani z dvema valovitima črtama, manjši z eno črto. Temperature so prikazane s števki.

• Po smislu.

8. Fotografija prikazuje ljudi na obisku v muzeju ali galeriji, polno je slik, stilnega pohištva. Ženska, kustosinja, kaže na sliko oziroma na doprni kip, razlaga, nekateri ljudje poslušajo, drugi opazujejo druge predmete, so oddaljeni.

Fant in dekle sedita v kavarni, tudi pri sosednji mizi sedita dva človeka. Ona pije kavo, zamišljeno, malo nejevoljno gleda skozi okno. On gleda na tablico, tipka. Prostor je prijeten, z veliko svetlobe, pohištvo je svetlo.

Na sliki je tablica, ki jo drži v roki oseba, na tablici je slika mladega moškega, ki v rokah drži majhno punčko. V desnem kotu tablice je slika dekleta. Predvidevamo, da gre za pogovor med dekletom, ki drži v rokah tablico, in fantom z deklico prek programa za komuniciranje, kot je npr. Skype. Dekle je doma v stanovanju, fant in punčka sta zunaj, v gozdu. Punčka se veselo smeji.

Fotografija prikazuje oglas za novi samostojni delovni zvezek za 9. razred biologije. Na sliki je dekle, učenka, ki bo vsak čas kihnila, pred usti drži robček, v drugi roki pa drži daleč od sebe rožo gerbero. Na vrhu je slogan *Biologija je boljša kot alergija!*

9. Npr. komentar fotografije fanta in dekleta v kavarni:

Moje stališče: dekle in fant sedita za isto mizo, pijeta kavo, med njima pa ni komunikacije.

Utemeljitev stališča s primerom iz besedila oz. slike: dekle gleda stran od fanta, na obrazu ima žalosten izraz, fant gleda v tablico in se z njo ukvarja.

Pojasnilo oz. dokaz: če bi dekle in fant komunicirala, bi bila mimika obraza drugačna, poslušala bi fanta oziroma govorila. Fant bi jo gledal, ji posvetil pozornost.

Proces sporazumevanja

1. • Levo spodaj: rubrika Ustvari stran; na sredini: Všeč mi je, Sledi, Deli z drugimi; Ustvari objavo, Napiši objavo; Fotografija, Označi prijatelje, Objavi lokacijo; desno: Pošlji sporočilo.

• Prenosnik je večkodni, večpredstavnostni, saj lahko sporočila beremo, pišemo, poslušamo, naložimo fotografije.

• Skočil je skozi okno. (ne čez)

2. Npr. prek Facebooka ali Messengerja; po telefonu ali osebno; s pisno prošnjo; z govornim nastopom in s predstavitvijo v Powerpointu.

• Po smislu, npr. opravičilo za prepir: sporočevalec – jaz; prenosnik – slušni in/ali slušno-vidni; naslovnik – prijatelj, s katerim sva se sprla; jezik oz. kod – slovenščina, govor.

3. Po smislu.

4. Po smislu.

Enosmerno in dvosmerno sporazumevanje

1. • Vsi napisi in znaki, ki vsebujejo povezavo na podstrani, npr. MMC novice, 4D RTV, Prvi, Ars, Oddaje od A do Ž, Išči po spletišču, Val 202, Spored, Moj radio, Poslušaj v živo, Vroči mikrofoni, Podkast, FB, Twitter, znaka za pomikanje »naprej« in »nazaj«, SOS, naslovi Evropa posebno, Imenitno itn.

- Išči po spletišču, Poslušaj v živo, Podkast. FB, Twitter, SOS (ikona glasbene note, ki poziva k poslušanju) ... Vabijo z različnimi simboli, grafično poudarjenimi naslovi in zgovornimi naslovi.

- Povečevalno steklo – išči; SOS s podobo ušesa in ikona glasbene note – arhiv glasbe, ki je bila predvajana po Valu 202, F – Facebook, podoba ptička – Twitter, poslušalec – Moj radio.

2. Besedilo je nastalo kot rezultat enosmerne sporazumevanja, saj sporočevalec ne pričakuje naslovnikovega oz. prejemnikovega odgovora/odziva. Sporočevalec je napisal besedilo o Škofji Loki/ mestu Škofja Loka in ga je namenil najširši javnosti/obiskovalcem spletne strani. Besedilo je bilo objavljeno na Wikipediji, prosti spletni enciklopediji.

- Po smislu.

3. • V drugem.

- Sporočevalka in naslovnica se izmenjujeta v obeh vlogah; v besedilu so pogosta vprašanja in odgovori.

4. Predstavitev, predavanje – sporazumevanje poteka enosmerno, sporočevalec si pri razlagi pomaga s sliko na tabli, razlago posreduje besedno in nebesedno, s kazanjem. Obenem je videti, da pri razlagi sodeluje tudi učitelj oziroma mentor. Gre za sporazumevanje v razredu oz. predavalnici, sporočila so posredovana po vidnem in slušnem prenosniku, možno je tudi dvosmerno sporazumevanje s poslušalci.

Posredno in neposredno sporazumevanje

1. dvosmerno, neposredno

enosmerno, posredno

dvosmerno, posredno ali neposredno

dvosmerno, posredno

dvosmerno, posredno

dvosmerno, posredno

- Po smislu.

2. Po smislu.

3. Po smislu.

4. Pri neposrednem sporazumevanju se lahko na sporočilo (vprašanje, trditev ...) takoj odzovemo, povemo svoj odgovor, mnenje. Po drugi strani pa pri neposrednem sporazumevanju nimamo časa, da bi razmislili, kako bi odgovorili, odzovemo se v istem trenutku, včasih tako prehitro odreagiramo. Ostalo po smislu.

5. Po smislu.

Uspešno sporazumevanje in motnje pri sporazumevanju

1. Po smislu.

- Oba. Prizadevati si morata, da je sporazumevanje za oba uspešno, tako da preprečujeta in sproti odpravljata motnje, saj bosta le tako oba dosegla sporazumevalne cilje in bosta zadovoljna z medsebojnim sporazumevanjem.

2. Materni govorniki slovenščine prepoznajo vprašanja, ki so navedena v nalogi. Motnja lahko nastane, če naslovnik ne prepozna vprašanja, na katerega mora odgovoriti. To se pogosto zgodi govorniku, ki jim slovenščina ni njihov prvi jezik. Vprašanje zato lahko v drugačni obliki bolj jasno in nedvoumno izrečemo, npr. Ali mi lahko poveste, koliko je ura?; Bi lahko govorila s profesorjem?; Oprostite/Opravičujem se za ...; Oprostite, ali lahko zadnji stavek ponovite nekoliko glasneje?

Vzrok za motnjo je nepravilna raba besede – pravilno: trenirke;

Vzrok za motnjo sta lahko dve vprašanji naenkrat – bolj nedvoumno: Otroci, povejte, kako poteka fotosinteza.

3. Po smislu, npr. uspešno bo, če bo vprašanje jasno zastavljeno, če ga bo dijak razumel, če ne bo hrupa v razredu, dijak bo glasno odgovoril na vprašanje, navedel podatke, razlago itn. Neuspešno bo, če bodo ti pogoji v premajhni meri izpolnjeni.

4. Sporočevalec: uporablja naslovniku nerazumljiv kod oz. jezik, ne upošteva, da naslovnik ne pozna ozadja dogajanja, ne ve veliko o temi, se premalo natančno izraža oziroma preveč zapleteno razlaga, uporablja neprijazen ton itn.

Naslovnik: ne pozna koda oziroma jezika, v katerem je sporočilo, ne ve dovolj o temi sporočila, ima premalo podatkov, da bi razumel sporočilo, prepoznal namen; ima tremo, je prestrašen, ne posluša sporočevalca, površno prebere sporočilo itn.

Kod: sporočevalec in naslovnik imata različna koda.

Prenosnik: sporočilo zaradi hrupa, tehničnih težav, npr. ker ni povezave, ker naslovnik in sporočevalec nimata enakega programa za sporočila, ne prispe do naslovnika.

5. Po smislu.

BESEDILO

Po smislu.

Merila besedila

1. • Subjektivno: *Hiter opazovalec bi morda samo zaznal, da je športno oblečen, no, jaz sem si ga podrobneje ogledal in ugotovil: da ima na sebi pohodniške čevlje ...; Cortese je mešanica divjega in urbanega človeka ...*

- a, c, d
- Po smislu.

2. • Po smislu.

- Z namenom predstaviti podatke in izsledke raziskave *Z zdravjem povezano vedenje v šolskem obdobju*.
- Obveščča o opravljeni raziskavi, razlaga podatke, utemeljuje izsledke s podatki.
- Objektivno stališče: navedena so dejstva, podatki, sporočevalec ne izraža osebnega odnosa do teme.
- Naslovi, deli besedila s podatki iz raziskave, ki so citirani, prepisani iz raziskave, so torej dobesedni navedki.

3. Objektivno stališče: referat o navadah slovenskih mladostnikov, prijava na razpis za štipendijo.

Subjektivno stališče: pismo prijatelju, ki ste ga spoznali med počitnicami, komentar o priljubljeni glasbeni skupini na Facebooku, nagovor sošolcem pred novoletnimi prazniki.

Subjektivno ali objektivno: poročilo o športnem dnevu za šolski časopis.

4. Po smislu.

5. Vabilo, neposredno: vabimo;
obvestilo, posredno;
izjava o pooblastilu, neposredno: pooblaščam.

6. Obkroženo: Zapri vrata, prosim. Preberite to knjigo. Ali mi posodiš denar?

7. • V besedilu je opisan obisk mesta Ljubljane, v opisu pa so uporabljeni zato različni izrazi, ki besedilo notranje povezujejo: npr. *glavno mesto, mesto, center, ljubljanski pustni sprevod; Ljubljanski grad in grad*. Besedilo povezujejo tudi *najprej, in, potem, kjer, prav tedaj*. Brez teh besed bi bilo besedilo nerazumljivo, izgubila bi se bogatost opisa.

- Časovna – kakšno je bilo zaporedje dogajanja, in krajevna – kje je potekala pot.

8. Besedilo ni napisano pomensko smiselno, saj so uporabljeni napačni pomeni besed (kate ne morejo biti užitne), uporabljen je napačni besedni red (ta se je mu je zahvalila), napačni veznik (ker namesto saj) itn.

- Po smislu.

9. Besedila so pomensko zaokrožena (koherentna) v naslednjih okoliščinah:

pri poletu z letalom;
pri naročanju kave, limonade, čaja;
pri podajanju navodil ob izvedbi šolske ekskurzije;
na letališču, ko oddajamo prtljago;
ob vnovičnem prepozmem prihodu prijatelja, učenca, dijaka.

Okoliščine besedila

1. Po smislu, npr.:

kupec, prodajalec, trgovina, nakupovanje;

Preberite besedilo na strani 67, učenci oz. dijaki, šola, pouk;

nov zadetek za domačo ekipo, športni novinar, občinstvo, tekma;

policist, voznik, cesta, voznja.

2. • Vabilo na dogodek, odkritje doprsnega kipa in obvestilo knjižnice, da bo v času dogodka zaprta.

- Informirati.
- Sporočevalec je knjižnica, besedilo je namenjeno širši javnosti.
- Z uporabo rdeče barve v besedilu, z objavo slike avtorja, ki mu je posvečen dogodek. Po smislu.
- Vabilo in obvestilo. Po smislu.
- Kateri dogodek bo, čemu bo namenjen, čas in kraj dogodka, kdo bo nastopil; v prihodnjiku, ker novica napoveduje prireditev. Tvorjenje novice po smislu.

3. Posmehljivem, ironičnem. Tvorjenje odgovorov po smislu.

POSLUŠANJE

Po smislu.

1. a) Da, da, da, ne, da, da, da, ne, da, da. (Možno je tudi drugačno mnenje.)

b) • Mladostnikom.

- Dragi poslušalci in poslušalke, dober večer in dobrodošli v oddaji Gymnasium.
- Podatki: medij (radio), čas (večerna oddaja), naslov oddaje.
- Mladi so vse bolj prisotni na spletu, ne razvijajo pa spretnosti varnega obnašanja na spletu.
- Napovedala je tudi temo.

c) Zasvojljivost = pojav, povezan z zasvojenostjo. Več podatkov lahko poiščete v Jezikovni svetovalnici (<https://svetovalnica.zrc-sazu.si/topic/2632/ustreznik-angleške-besede-addictive-je-zasvojljiv-ali-zasvajajoč>).

č) Po smislu.

d) Po smislu.

e) Po smislu, npr. voditeljica: knjižni jezik, mašila, nedokončane povedi ...

f) Po smislu.

g) Po smislu.

h) • Mnenje o vzgoji otrok brez digitalne tehnologije.

- Juš. Bral je članek na to temo.
- Na podlagi nedokončane povedi. Voditeljica ga je prekinila.
- Juš je pojasnil načela, ki jih uvajajo v Silicijevi dolini.
- Po smislu. Npr. oba poznata isti članek, ga predstavljata, vendar ostanejo nekatere misli nedorečene.
- Po smislu.

Vrste poslušanja

1. Po smislu.

2. Po smislu.

3. • Voditeljica.

- Voditeljica in strokovnjak (ornitologom Daretom Fekonjo).
- O kmečki lastovki.
- Knjižno pogovorno.
- Npr.: *lohk* – lahko, *tistih par dni* – tistih nekaj dni, *bi trošla*.
- c, č, d, f

a) Ravno nasprotno, včasih so verjeli, da lastovka prinaša k hiši srečo; bila je dobrodošla v hlevih.

b) Imamo tudi mestno, skalno, breguljko, rdečo lastovko.

e) Poseda, kadar nabira gradivo za gnezdo ali kadar je mraz ...

- Po smislu.
- Po smislu.
- Objektivno s subjektivnimi prvinami. Strokovnjak na vaja dejstva o lastovki, podatki so preverljivi. Subjektivne prvine: vključena je zgodba o kmetovem odnosu do lastovice, pripovedovalec izraža svoje mnenje o ptici, njenem mestu v okolju danes, predvideva, kako se bo morda ponovno okrepila njena prisotnost.
- S ptičjim žvrgolenjem/z oglašanjem ptic.

4. • Pri video oddajah sprejemamo zvočno in vidno gradivo.

- Podatki o oddaji:

Pripovedke o Gradu na Goričkem.

Predstaviti največji grad na Goričkem

Boštjan Rovs.

Gledalci (Dnevnika)/širša javnost.

Televizija (Dnevnik).

- Enogovorno, javno, neuradno, neumetnostno.
- Predstavitev.

- Prvi del: Grad

Drugi del: Krajinski park Goričko

Tretji del: Doživljajski park Vulkanija

- Podatki o predstavljenem gradu:

Grad.

Goričko, SV Slovenije.

365 sob.

Leta 1214.

Templjarji, madžarske plemiške družine.

Etnološka zbirka, koncerti, razstave, sedež Krajinskega parka Goričko.

- Po smislu, npr.: Krajinski park Goričko leži na skrajnem severovzgodnem delu Slovenije in je nastal zato, da bi se ohranjala kulturna naravna dediščina. Obiskovalci lahko uživajo v naravi, kolesarijo ali hodijo ter uživajo v kulinarčni ponudbi po vaseh.
- Po smislu, npr.: Pred tremi milijoni let je na tem mestu bruhal vulkan, zato krtek Oli pripoveduje zgodbo o vulkanih. Krtek je dobil ime po kristalu olivinu, ki je v bazaltnem tufu; v Sloveniji ga je mogoče najti samo pri Gradu na Goričkem. Doživljajski park letno obišče okoli 30000 obiskovalcev.
- Po smislu.
- Po smislu, npr. največ je govoril novinar/avtor oddaje. Ostali govorci so dopolnili njegovo pripovedovanje; nastopali so kot predstavniki zavodov, strokovnjaki, obiskovalci.
- Knjižno so govorili voditeljica Dnevnika, ki je napovedala prispevek, novinar, Štefanija Fujs, vodnica v muzeju Grad; Stanka Dešnik, zaposlena v Krajinskem parku Goričko; Daniela Krpič z Zavoda za upravljanje kulturne dediščine Grad. Neknjižno sta govorila obiskovalca Vulkanije – obiskovalka Stela Simonič je uporabila besede *ful, v bistvu* – kot mašilo in obiskovalec Aljaž Hedl pa besede: *kaj se je dogajalo pred dost milijoni let, se je pajtlalo*; oba sta tvorila nepovezane povedi.
- Kretnje, mimika, drža telesa. Po smislu, npr.: kakšna je zunanost gradu, kaj je razstavljeno v njem, značilnosti pokrajine, možnosti za kolesarjenje, kaj počnejo obiskovalci doživljajskega parka, kako so zadovoljni z obiskom, videz govorcev ... V govornem delu oddaje so sodelovali voditeljica Dnevnika, novinar, osebje v parku, obiskovalca Vulkanije.

5. Po smislu.

GOVORJENJE

Po smislu.

Pogovor ali dialog

1. Po smislu.

2. Govorim; nihče ga ne poslušá/noče razumeti;

je govoril: je veliko govoril;

ne govori: govoriti brez smisla;

govori: lepo govori;

pogovoriti se bomo morali: govoriti neposredno.

3. Po smislu.

4. Po smislu.

5. Po smislu.

6. Po smislu.

Zgradba pogovora

7. • Sedem replik.

- Pozdrav.
- Od tretje do šeste replike. Ogled filma.
- S pozdravom.
- Neuradno, zasebno: *čao; o, živijo; živ dolgčas; si za to; ja itak* itn.

8. • Udeleženca pogovora, čas, kraj (lahko tudi podrobneje).

	Namen	Način izražanja namena
Prvi pogovor	želela je informacijo o uri	posreden
Drugi pogovor	gostiteljica želi postreči	neposreden
Tretji pogovor	opravičilo za zamudo	neposreden

• 1. pogovor: *oprostite, hvala*; 2. pogovor: *prosim, izvoli, hvala*; 3. pogovor: *oprostite*.

• 1. pogovor: *oprostite, imate* – 2. oseba množine. 2. pogovor: *si prišla, boš* – 2. oseba ednine; 3. pogovor: *oprostite* – 2. oseba množine.

• O tem, kako govorec upošteva pravila kultiviranega pogovora.

• Gospa, ste že slišali za novico? Gospod, ali ste že oddali napotnico? Na vrsti je predavanje gospodične doktorice Marjane Dolenc. Prosimo gospoda Marjana Dolenca, da nagovori dijake.

9. • Natarar ni upošteval pravil pogovarjanja (okoliščine pogovora: vljuden pozdrav in vikanje). Ostalo po smislu.

• Pozdravljeni. S čim vam lahko postrežem?

10. Po smislu.

11. Po smislu.

12. • Učinkovitejše sporočanje oziroma pripovedovanje je v obliki premega govora, saj je zgodba na tak način bolj doživeta.

• Spremni stavki so na začetku, v sredini ali na koncu. Vsebujejo glagole rekanja (*se je zahvalil, se je začudil, je odgovoril*). Iz vsebine dobesednega navedka je razvidno, kdo govori.

• Razlika v obliki narekovajev: v preglednici so v rokopisni obliki.

13. Maja je zaprla knjigo in predlagala Sonji, da bi šli malo na sprehod, saj ima dovolj sedenja za knjigo. Sonja je vzkliknila, da je ideja odlična, in predlagala, da bi šli do potoka, saj se ji zdi tam najlepše. Maja se je strinjala in predlagala, da gresta.

14. Jan se je pozanimal/je vprašal: »Zakaj mi še niste odgovorili, ali se bom lahko udeležil tabora?«

»Kako napredujete s snemanjem filma?« je vprašala profesorica in nas opozorila: »Morali boste pohiteti, če želite pravočasno opraviti nalogo.«/Profesorica je vprašala: »Kako napredujete s snemanjem filma?« in nas opozorila: »Morali boste pohiteti, če želite pravočasno opraviti nalogo.«

Sestri sem obljubil: »Lahko boš šla z nami na smučanje.«

15. Po smislu z glagoli, kot so: se je začudil/je vprašal; je rekel/je predlagal.

Vrste pogovora

1. • Govorec B. Prva replika je odziv na klic.

- Enajst. Prva replika (*prosim*) in zadnji dve (*hvala, na svidenje*).
- Želi vstopnici za predstavo. Dogovarja se za sedežni red in poizveduje za ceno vstopnice.

Značilnost	Uradni pogovor	Primer	Neuradni pogovor	Primer
Okoliščine	udeleženca neenakovredna; kraj in čas vezan na delovni prostor uslužbenca	blagajničarka – stranka; v okviru delovnega časa; blagajna CD	udeleženca enakovredna, prosti čas, domače okolje ...	prijatelji, sošolci domači v vsakdanjih okoliščinah
Zgradba	določena: vljudnostni uvod in zaključek; v jedru izražen namen	uraden pozdrav, vprašanja in odgovori; dogovarjanje.	sproščen; preskakovanje z ene teme na drugo	pogovor o počutju, vsakdanjih dogodkih, vremenu ...
Jezik	knjižni ali splošni pogovorni	Upoštevanje pravil knjižnega jezika	neknjižni jezik – pokrajinski pogovorni, sleng, žargon	kršenje pravil knjižnega jezika
Vljudnost	obvezna	dober dan, prosim, hvala, oprostite, na svidenje	zaželena	po smislu

Povezovalni pogovor

2. • Pogovora sta neuradna. V prvem se pogovarjata sošolca, na začetku tedna v šoli. V drugem se pogovarjata soseda ob srečanju.

- V prvem primeru sta sogovorca izbrala sleng. Njuna izbira je primerna, ker sta najstnika. Drugi pogovor je neformalen, čeprav soseda uporabljata knjižni jezik. Gre za izrazito vljudnostno navezovanje stikov, zato je izbira zvrsti primerna.

3. Po smislu.

4. Po smislu.

Pogajalni pogovor

5. • Okoliščine: udeleženca pogovora (profesor, dijak), kraj (učilnica), čas (med poukom). Odnos med sogovorcema je uraden. Izražata stališče in ga utemeljita.

- Profesor želi določiti datum za preverjanje. Namen je izrazil neposredno. Glagol, ki omogoča pogajanje je: *predlagam*. Dopolnjen je z vprašanjem *Bo to v redu*.

- Z naštevanjem dejstev: druga (dijak) in tretja (profesor) replika.

Z navajanjem pogoja: četrta replika.

S pojasnjevanjem: tretja replika.

Z izražanjem nasprotnega mnenja: četrta replika.

Z navajanjem vzroka: prva in druga replika.

- Da, saj sta prišla do skupne rešitve.
- Po smislu (npr. učitelj bi vztrajal pri svojem predlogu).
- Po smislu.

6. Po smislu.

7. Po smislu.

8. Po smislu.

Prepričevalni pogovor

9. • Okoliščine: učitelj (R), dijak (U); govornilna ura, v šoli.

- Oseba R (učitelj) želi osebi U utemeljiti oceno. Namen je izrazila posredno.

- Po smislu, npr.: Učitelj opaža dijakovo nezadovoljstvo, zato ga prepričuje, da bi se moral na pisanje spisa pripraviti z osnutkom, in mu pojasnjuje njegove prednosti. Dijak tega običajno ne počne, vendar bo morda upošteval priporočila.

- Dijak bo razmislil o učiteljevih priporočilih.

- Po smislu.

10. Po smislu.

Debata

11. Po smislu.

12. Po smislu.

Raziskovalni pogovor

13. • V prvem pogovoru se pogovarjata prijatelja, v drugem dijakinja in knjižničarka. Skupna tema pogovorov priprava na referat.

- V prvem neuradno, v drugem uradno razmerje.

	Prvi pogovor	Drugi pogovor
Socialna zvrst	pogovorni, slengizmi	knjižni
Pogovorni ton	neuraden	uraden

- Prvo vprašanje je dopolnjevalno, drugo odločevalno. Kdor ne ve, da gre za šolsko okolje, drugega vprašanja verjetno tega ne bi vedel. Preoblikovano vprašanje: *Ali imaš že konec pouka?*

- Večji pomen je pripisala prvemu pogovoru. Da, saj ji je začel svetovati, kako naj se loti priprave na referat.

- Po smislu.

14. • V uradnih okoliščinah.

- *Bil je spoštljiv do učitelja. Med dijaki je zelo spoštovan.*

- Ne. Spoštljiv je tisti, ki izraža spoštovanje npr. do neke osebe; vljuden je tisti, ki se vede v skladu z družabnimi pravili. Izraza *spoštljiv* in *vljuden* sta lahko pomensko povezana, vendar to ne nujno.

- Njun odnos je spoštljiv in vljuden. Kaže se v upoštevanju predlogov, pripravljenosti knjižničarke za pomoč; vljudnostni izrazi (*prosim, hvala*). Splošen odnos je pozitiven.

Intervju

Po smislu.

15.

a) • Iz Pižamovega odgovora izvemo, kaj pomeni naslov – da je človek, ki se preživlja z besedami, torej s pisanjem, prevajanjem, kot komik. Ostalo po smislu (npr. *Boštjan Gorenc Pižama: Prevajalec in dobitnik častne listine za prevajalski dosežek*).

- Da, vprašanja v intervjuju morajo biti grafično ločena od odgovorov, da bralec natančno ve, kaj so vprašanja novinarja in kaj odgovori intervjuvanca.

- Po smislu.

- Da, saj gre za publicistično besedilo, ki pritegne pozornost bralca tudi z nebesednimi elementi.

b) • Novinarja: M. Štrajhar, M. Primožič; intervjuvanec: Boštjan Gorenc Pižama; Kamniške novice, junij 2015.

- Odnos med sogovorcema je sproščen, kar razkrivajo opombe v intervjuju (Smeh).
- V intervjuju sodelujeta novinar, ki zastavlja vprašanja, ter intervjuvanec, ki nanja odgovarja. V debati pa sodeluje več sogovorcev, ki med sabo soočajo mnenje o neki temi, problematiki. Vodi/usmerja/moderira jo voditelj, ki je pozoren na to, da soočanje mnenj ne bi zašlo z obravnavane teme.
- Dober prevajalec mora imeti bogat besedni zaklad; če knjiga tako zahteva, mora znati jezik postarati (sam pravi patinizirati), kar od njega kot prevajalca zahteva, da se poglobi v slovenščino preteklih stoletij, poleg tega pa mora znati prevod postaviti v fiktivno slovensko okolje, saj ga le tako lahko približa slovenskemu bralcu.
- Nagrado je prejel, ker je strokovna komisija prepoznala njegove inovacije v jeziku. Zaradi narave prevajane knjige je namreč moral ustvariti hibridni jezik, torej mešanico sodobne slovenščine in slovenščine 17. stoletja, kar je komisija prepoznala kot prevajalski presežek.
- Pižama ugotavlja, da zgodovinske oziroma družbene okoliščine pomembno vplivajo na besedišče naroda: ker so imeli Angleži razvito viteštvo, imajo za vsak del (človeškega in konjskega) oklepa svoje poimenovanje; pri nas pa viteštvo ni bilo tako razvito, zato se to odraža tudi na skromnosti besedišča. Imamo pa veliko besed in fraz, s katerimi povemo, da je nekdo pijan.
- Po smislu.
- Intervju je tematski, saj se osredotoča predvsem na njegovo delo, tj. na prevajanje.
- Po smislu.
- Po smislu.

c) • Po smislu, npr. *ne špara* – ne varčuje, ne prizanaša z jezikom, *mulc* – deček, fant, se ubadal: se ukvarjal, *žmoht* – sočnost, okus (gl. <http://razvezanijezik.org/?page=žmoht>).

- Po smislu, npr. *Google translate* – prevajalnik Google, *crossover roman* – roman, ki nagovarja tako mladostnike kot odrasle bralce.
- *Arhaičen* – zastarel, starinski, *patinizacija* – staranje, *hibriden* – križan/mešan, *fiktiven* – izmišljen, *identificirati* – poistovetiti, prepoznati, *etimologija* – razlaga izvora beseda, *idiom* – stalna besedna zveza, *sinonim* – sopomenka.
- Po smislu.

č) Po smislu.

16. naslov – napove temo besedila

uvodna predstavitev – predstavi intervjuvanca ali razlog za intervju

vprašanja – napovedo podteme intervjuja

besede v oklepajih – prikažejo nebesedne odzive intervjuvanca

kreпки tisk – loči vprašanja od odgovorov/besedilo je preglednejše

oblikovanje besedila v stolpce – besedilo je preglednejše in s tem dostopnejše bralcu

fotografija – pritegne k branju/besedilo je zanimivejše

17. Po smislu.

18. Po smislu.

19. Dolenjske Toplice, Drenov Grič, Spodnje Laze, Gorenja vas, Novo mesto, Šentjernej, Dolenje Mokro Polje, Stari trg ob Kolpi, Zidani Most, Volčji Potok, Nova Gorica, Kranjska Gora, Ivanje selo, Poljane nad Škofjo Loko, Šmartno ob Paki

20. Čateške toplice, Velika planina, Blejsko jezero, Ptujsko polje, Goričko, Vipavska dolina, Beneška Slovenija, Cesta dveh cesarjev, Nova Zelandija, Velika Britanija, Severna Amerika, Črna gora, Združeni arabski emirati, Sredozemsko morje

Izjava, okrogla miza, anketa

21. • Pred slovenskim kulturnim praznikom.

- Po smislu.
- Po smislu.

22. Po smislu.

23. Po smislu.

24. Po smislu.

25. Po smislu.

26. Moja mama je že 30 let naročena na revijo Modna Jana, zaradi nekakovostnih člankov pa je odpovedala naročnino na Slovenske novice. Nemški roman Na zahodu nič novega govori o grozotah 1. svetovne vojne. Kupil si je knjigo Slovar slovenskih frazemov, za katero je odštél 70 evrov, zato mu je zmanjkalo denarja za Splošni leksikon Slovenije. Vedno več ljudi v stiski išče pomoč pri Rdečem križu Slovenije. Poškodovanca so odpeljali v Zdravstveni dom Slovenj Gradec, od koder so ga premestili v Splošno bolnišnico Celje.

27. Glasbena skupina Slovenski fantje je vedno uspešnejša. Mladi slovenski fantje med 18. in 30. letom starosti vedno teže najdejo delo. Kupoval je samo oblačila priznanih slovenskih blagovnih znamk. Ni maral časnika Slovenske novice. Vidim, da so ljubljanske ulice še vedno polne tujih turistov. Brezplačnika Ljubljanske ulice pogosto zmanjka.

28. Želimo vam vesel božič in srečno novo leto. Za prvi maj bomo doma. Od vseh praznikov imam najraje veliko noč, saj takrat barvamo jajca. Letošnji najboljši praznik je bil 8. februar, Prešernov dan, saj smo bili doma.

Govorno nastopanje

Po smislu.

1. Po smislu.

2. Po smislu.

3. Po smislu.

4. Knjižna zvrst (zborni jezik), splošni pogovorni, splošni pogovorni.

5. Je – lije/dežuje; je – stoji/raste/se bohota/cveti; so – se igrajo/vreščijo/kričijo/se zabavajo; so – ležijo/samevajo/vabijo; je – visi. (Možni so tudi drugi glagoli po smislu.)

6. Če bo slabo vreme,/V slabem vremenu pohod odpade.

Če je še kaj nejasnega, mi sporočite.

Pri pouku sta pomembna prisotnost in sodelovanje.

Opravičujem se za zamudo, ker ni bilo avtobusa.

Vabimo vas na prireditev ob kulturnem prazniku.

7. Med potjo domov smo se oglasili še pri njem. Pred **dvema letoma** sem začel delati kot prostovoljec. Jutri bomo **hiti** prosti, zato se lahko dogovorimo za vaje. Išče se novi urednik šolskega glasila.

8. a) Prva poved; tretja poved; četrta poved; druga poved.

b) Marko bo občutil poklicanost/poslanstvo (poklican za zdravnika). Marko bo klical samega sebe.

9. Po smislu.

10. Marjan je vprašal sošolca, kdaj je odhod. (pripovedna); Kdaj je odhod? (vprašalna); Pohiti./! (pripovedna/vzklična); Ali ste vedeli, da bo jutri koncert? (vprašalna) Kako zvezdnato nebo je nad vašo vasjo./! (pripovedna/vzklična) Saj sem ti rekel, da ... (nedokončana poved/pripovedna/lahko tudi vzklična); Rešite 1. nalogo na strani 12. (pripovedna).

11. Rastoča, padajoča, padajoča, rastoča.

- Dopolnjevalna vprašalna poved ima padajočo, odločevalna vprašalna poved pa rastočo intonacijo.

12. • Dva, štiri, štiri. Ne.

- Zadnji v povedi. V vseh primerih je padajoča intonacija.

- Vsi, razen zadnji stavki v povedih. Nekončna intonacija ni v vseh primerih enaka: vejica označuje rastočo, dvopičje pa padajočo intonacijo.

13. Intonacija po smislu.

- O domovini in njenih razsežnostih. Ne pričakuje odgovora. Vprašanja so retorična. Izraža pesnikovo željo, da bi bila domovina brezmejna.

- Po smislu, npr.: V prvi kitici se pesnik sprašuje, kje vse je domovina, v drugi kitici pa izrazi željo, da bi postala brezmejna.

- Po smislu.

14. Nagovor, stopnjevanje, retorično vprašanje in odgovor, vzklik. Z ločili (klicaj, vprašaj, pomišljaj).

15. Poudarjena beseda vpliva na pomen povedi./Besedi, ki je poudarjena, pripisujemo največji pomen (npr.: Matej bo pravočasno opravil nalogo in ne kdo drug.)

16. V prvi in drugi dvojici je razlika v poudarjenosti osebe. V tretji in četrti dvojici (drugi stolpec) je razlika v dojetanju časa.

17. Po smislu.

18. Po smislu.

19. Po smislu.

20. Po smislu.

21. Po smislu.

22. Po smislu.

Pravopisne napake: na prvi prosojnici pri navedbi dramskih vrst na konci prve alinee podpičje, na koncu druge pika; na drugi prosojnici pri naštevanju zapisovanje besednih zvez z malo začetnico; brez vejic in pike; napaka v naslovu – pravilno: Razlike med gledališčem in amfiteatrom. Na obeh prosojnicah so napačno uporabljeni – pravilni so pomišljaji (daljše črtice).

23. Po smislu.

Dialog in monolog v literarnih besedilih

Po smislu. Frazem preverite v *Slovarju slovenskih frazemov* (spletišče Fran).

1. • Skrbi ga, kaj se je dogajalo doma med njegovo odsotnostjo, zato zastavi Dorini nekaj vprašanj.

- Da; izpostavila je, kar se ji je zdelo najpomembnejše: ženine težave z zdravjem.
- Po smislu, npr.: Pričakovali smo, da bo zastavil še kakšno vprašanje glede ženinenga zdravja, saj bi ga le-to moralo najbolj skrbeti, a ga v resnici zanima le, kako je s Tartuffom.
- Fanatično zaslepljen in malce neumen star možki.
- Preračunljivi uživač in požeruh, ki skrbi samo zase.
- Poudari smešnost dogajanja, karikira situacijo.
- »Zdaj pa takoj h gospe hitim z vestmi, kako vas njeno zdravje veseli.«
- Po smislu.

2. • Hajmon želi prepričati očeta, da bi sprejel mnenje svojega sina in meščanov.

- Ponazorijo čustveno zavzetost udeležencev pogovora.
- Odločevalna vprašanja. Da ali ne. S protiargumenti.
- V tem primeru da, saj je želel avtor izrecno poudariti osebo.
- Po smislu.
- Vrh spora med sogovorcema je v Kreontovem vzkliku »Mar nisem jaz tej hiši gospodar?«.
- Sogovorca sta čustveno prizadeta, Hajmon se zadržuje in skuša ohraniti do očeta spoštljiv

odnos, njegove replike pa izražajo razočaranje nad očetom, ki izgublja razsodnost; Kreontove replike so žaljive (podlež, izprijenec ...). Sogovorca se oddaljujeta. Sinov ironičen odnos do očeta: *Če ti si ženska. Saj skrbim le zate ...*

- Po smislu, npr. Kreon je vzvišen, žaljiv, avtoritativen ...; Hajmon čustveno prizadet, nastopa argumentirano, sklicuje se na mnenje meščanov. Kreon upošteva argument moči, medtem ko se sin sklicuje na moč argumenta.

3. • Družinska hiša, ponoči, k dekletu prihaja vasovalec.

- Kot svarilo. Očetov govor v celoti.
- Za vse očetove poskuse, da bi preprečil stik z vasovalcem, ima že ponujene rešitve.
- Predlaga mu, naj ji dovoli poroko z izbrancem.
- Oče je skrben, dobrodušen, boji se za hčer. Hči je zaljubljena, samovoljna, precej drzna, hudomušna, prebrisana. Oče in hči imata lep odnos.
- Po smislu.
- Po smislu.

4. • Samo sebe, zato ne more pričakovati odgovora.

- Ni notranje zlomljena, dramatik skuša z izrazi bolečine, ki jo občuti ob slovesu, približati njen lik s človeške (intimne) plati.
- Njegov namen je na lirični oz. poetični način izraziti njeno občutje pred smrtjo, pri čemer uporabi različna pesniška sredstva.
- Npr. inverzija (*se ozrem v Sonca sveto oko*), ponavljanja (*sama, brez, ki bi*), raba besed v prenesenem pomenu (*poslednjo pot*) itd.
- Gradi stopnjo čustvene napetosti dejanja.

BRANJE

Po smislu.

Vrste branja

1. • Po smislu.

- Tema besedila: vpliv (pomen) spanca na psihofizično zdravje.
- Podteme: pomanjkanje spanca vodi v številne bolezni; malo spanca – večja dovzetnost za prehlad; spanec vpliva na razpoloženje; priporočila za spanje; odrekanje spanca kot mučilna tehnika.
- Po smislu.
- Tjaša Železnik Ramuta, bralci Kvarkadabre, 24. 5. 2018, www.kvarkadabra.net.

2. Po smislu.

3. • Po smislu.

- Po smislu.
- Po smislu.
- Po smislu. Povzetek besedila: V primerjavi z letom 1942 je dandanes bistveno višji odstotek ljudi, ki spijo šest ur ali manj na noč (8 % : 33 %). Kronično pomanjkanje spanca poveča verjetnost za razvoj številnih bolezni: rak prostate pri moških, agresivnejše oblike raka pri

ženskah, rak črevesja, srčni infarkt, sladkorna bolezen, alzheimerjeva bolezen, prehlad. Premalo spanca pa ne vpliva negativno le na telesno zdravje, ampak tudi na razpoloženje (razdražljivost, jeza, stres).

- Po smislu.
- *Populacija* – prebivalstvo, *aktivnost* – dejavnost, *agresija* – nasilje, *nivo* – raven, *toksičen* – strupen, *material* – gradivo, *regulacija* – uravnavanje. Po smislu.
- Po smislu.
- Slikovno gradivo popestri besedilo, ga naredi zanimivejšega, pritegne pozornost bralca.
- Po smislu.

4. • Po smislu, npr.: Prispevka se med seboj pomembno razlikujeta, saj so v drugem besedilu (Kdor ne spi, ne živi) podatki zelo strnjeni, v ospredju pa je navajanje negativnih posledic pomanjkanja spanja; prvo besedilo (Količina spanca vpliva na naš imunski sistem) pa tudi prinaša podatke o negativnih posledicah pomanjkanja spanca, vendar hkrati tudi razlaga, zakaj nespanje slabo vpliva na ljudi.

- Raba barv, fotografija obraza ženske, simboli; opozarjajo na nekatere pomembnejše negativne posledice nespanja, morda pa prispevajo k temu, da si trajneje zapomnimo nekatere informacije. Po smislu.
- Po smislu. Simboli niso splošno prepoznavni oziroma uveljavljeni.

5. Po smislu.

6. a) • Dvanajst pokrajin.

- Stopnja tveganja revščine je najvišja v savinjski regiji, najnižja v primorsko-notranjski regiji.
- Stopnja socialne izključenosti je najvišja v zasavski in najnižja v primorsko-notranjski regiji.
- Prebivalci so s svojim življenjem najbolj zadovoljni v gorenjski, goriški ter osrednjeslovenski regiji, najmanj pa v koroški. Pričakovali bi, da bo stopnja tveganja revščine vplivala na oceno zadovoljstva z življenjem, vendar vidimo, da to ni nujno. Če primerjamo goriško in koroško regijo, vidimo, da je stopnja tveganja revščine višja na Goriškem kot na Koroškem, a so Korošci vseeno manj zadovoljni s svojim življenjem. Sklepamo lahko, da na zadovoljstvo v življenju ne vpliva samo preskrbljenost z gmotnimi dobrinami, ampak so pomembni tudi drugi dejavniki oziroma življenjske okoliščine (razpredenost socialne mreže ...).

- Po smislu.
 - Po smislu.
- b) • Po smislu.
- Po smislu.
- c) Po smislu.
- č) Po smislu.

Branje literarnih besedil

Po smislu.

1. • Po smislu.

- Po smislu.
- Namen: predstaviti knjigo; tema: osebna izkušnja v različnih koncentracijskih taboriščih, objektivna predstavitev.
- Sporočevalec: pesnik Oton Župančič; naslovnik: pesnik osebno/življenje.
- Ključna beseda: življenje. Skupno sporočilo je, da se mora človek vedno truditi za preživetje v mejnih življenjskih situacijah in poiskati življenjski smisel.

2. Po smislu.

3. Po smislu.

4. Po smislu, npr:

Jaka: Ljubezniva Micka, povej mi vendar, zakaj ne maraš Anžeta? Ali ni lep fant? Ali nima lepe hiše, lepih njiv; ob pogledu na živino pa se mi kar srce zasmije.

Micka: Oče, pa mi povej, zakaj ti ne maraš kislega vina?

Jaka: Tepka! Zato, ker mi ne odgovarja!

Micka: Prav! Jaz pa tudi nočem Anžeta, ker mi ni všeč.

PISANJE

Po smislu.

Pisanje kot miselni proces

1. Po smislu.

2. • O čebelah.

- Namen: opozoriti na pomen čebel.
- Kot publicistični članek (nadnaslov, podatki o času tvorjenja besedila, mestu objave, okrepljen naslov ...).
- Različne velikosti pisav.
- Po smislu.
- Z vrstičnimi presledki. Lahko bi naredili zamik prve vrstice odstavka v desno.
- V objektivnem, saj sporočevalec navaja preverljive podatke in ne izraža osebnega pogleda na temo.
- Podprlo.
- Resolucija, avtohton, identiteta, pesticid ... Preverite v SSKJ.
- Namesto *kjer* je treba uporabiti *saj*. Drugi stavek namreč pojasnjuje trditev v prvem stavku.
- Po smislu.

Tvorjenje pisnih besedil

1. Po smislu.

2. Po smislu.

3. Po smislu.

4. Po smislu.

5.

Besedilo	Sporočevalec	Naslovnik	Kraj	Čas
1.	Maja Kotnik	starši	SŠ Topolar	ni naveden; pred 14. 5. 2019
2.	Turistično društvo Topolar	javnost	ni izrecno naveden/Topolar	ni naveden, pred 9. 2. 2019
3.	Tina	prijateljica	doma	pred 26. 10. 2019

- Namen: povabiti osebe na različne dogodke.
- Uradno je prvo besedilo.
- To lahko razberemo iz okoliščin.
- Dodati bi bilo treba kraj in čas tvorjenja besedila.
- Tikanje.
- Neformalna zgradba besedila, tudi po več nebesednih prvih (npr. slikovno gradivo). Kraj in čas tvorjenja besedila nista navedena.

6. Po smislu.

7. Ustrezno.

8. Opravičila so neustrezna. Popravite po zgledu opravičila iz 7. naloge (izrek opravičila, navedba osebe, ki jo opravičuje sporočevalec, časa njegove odsotnosti in vzrok za odsotnost; pravopisna pravilnost).

9. Štirje stavki.

Po smislu, npr.: Dijaki so v Celovcu obiskali sedež Krščanske kulturne zveze ter Zvezno gimnazijo in zvezno realno gimnazijo za Slovence, kjer so se seznanili s tem, kako si naši rojaki na Koroškem prizadevajo ohranjati slovenski jezik. Ogledali so si tudi knežji kamen v grbovni dvorani deželne hiše, vojvodski prestol na Gosposvetskem polju, cerkev Gospe Svete in Krnski grad, kjer je nekoč stal knežji kamen.

10. V soboto sem se s člani planinskega društva udeležil vzpona na Komno. Vzpenjanje ni bilo zahtevno in smo kmalu prišli na cilj. Tam nas je pričakalo sonce. Nekaj časa smo uživali v prijetnem dnevu na Komni, nato pa smo se spustili v dolino, kjer nas je čakal avtobus in zadovoljni smo se odpeljali proti domu.

11. • Ne. V besedilu so vsebinske netočnosti. Po smislu.

- Po smislu.

Ustvarjalno pisanje

- Pripovedovalec in njegova teta. Po smislu.
- O Kadetki. Ne bo vse napisal, kot je bilo, določene stvari bodo tudi fiktivne, saj gre za poetično preoblikovano resničnost.
- Avtor lahko uporabi, npr. določene osebe, dogodke, kraje itd., ki pa jih ustvarjalno preoblikuje tako, da sicer niso povsem resnični, a delujejo, kot da so.
- Zavzema se za pisanje verjetnih zgodb, a se istočasno zave, da sta v njegovi in Kadetkini zgodbi poglobitveno vlogo sta odigrali dve strašni naključji – dve svetovni vojni. Ustvarjanje estetskega doživetja bralca.

1. Po smislu.

2. Po smislu.

3. Po smislu.

4. Po smislu.

5. Po smislu.

6. Po smislu.

JEZIK

GLASOSLOVJE

Po smislu. Npr. soba, reva, rok ...

1. Nekateri se ujemajo z zapisom (npr. *pismo*, *naokoli*), pri nekaterih pride do razlike med izgovorom in zapisom (npr. *oddih* – podaljšamo d, *radiator* – vrinemo j, *izpod* – z kot s in d kot t).

2.

Samoglasniki	Zvočniki	Zveneči nezvočniki	Nezveneči nezvočniki
a, i, e, e, e, a, a, i, a, a, u, o, o, e	l, n, v, r, n, r, v, r, r, j, j, j, l	z, g	p, t, č, č

Samoglasniki

1. • Pest – ozki e, peta – široki e; most – ozki o, voda – široki o, pes – polglasnik.

• Ne.

• Časnik – dolgi naglašeni a, čas – kratki naglašeni a, pravica – kratki nenaglašeni a; bober – dolgi naglašeni o, bob – kratki naglašeni o, kosa – dolgi in široki o; mesto – dolgi ozki e, lev – široki kratki e, žep – širok kratek; nit – kratek, pisati – dolg naglašen/i kratek nenaglašen; kup (papirja) – kratek, kupec – dolg, kupiti – kratek nenaglašen; megla, steber, dež – črka e kot polglasnik.

2. Po smislu, npr. *cejsta* (dol.)/*ciesta* (prim.) – *cesta* (knjiž.).

Naglasna znamenja

3. Po smislu, npr. Ni imel slabe vesti. Začel se je primerno vesti.

4. Glasno branje.

• dolgo in široko; dolgo in ozko.

5. Glasno branje.

• dolgo in ozko; dolgo in široko.

6. Slovar dovoljuje rabo naglasnih različic.

7. Preverite v priročnikih. Po smislu.

Poglasnik

8. vreden, Nemec, krvavica, pošten, kongres, drvar, napoved, drža, misel, kupec, breskev, smeh, sesalec, deževen, jezik, vrt, zrnje.

• V podčrtanih besedah s črko r (npr. vrt) polglasnik ni zapisan; r postane v izgovoru zlogotvoren (ər).

9.

e	ε	ə
m <u>e</u> d, m <u>e</u> l <u>e</u> čen, ple <u>z</u> anje, ke <u>pa</u> , les <u>e</u> n	ves <u>e</u> lje, mn <u>e</u> nje, ves <u>l</u> o, rum <u>e</u> n, re <u>š</u> etka	zve <u>z</u> ek, ste <u>b</u> er, breske <u>v</u> , ves, zač <u>e</u> tek

10.

o	ɔ
po <u>s</u> telja, mo <u>b</u> itel, po <u>s</u> oda, kro <u>ž</u> nik, lo <u>k</u> vanj, dro <u>g</u> , ko <u>l</u> o, mo <u>d</u> ra	en <u>o</u> ta, lo <u>n</u> ec, po <u>n</u> ev, do <u>l</u> g, svobo <u>d</u> a, o <u>k</u> no

11. Po smislu. Npr.: Odrezal sem si dva kósa kruha./Na drevesu gnezdita kósa. – Kósa je nabrušena.

Enoglasnice in večglasnice

12. va-mi, manj-ka-jo-či, e-na-ko, o-kva-re, služ-ba, raz-na-ša-lec, bol-je, od-škod-ni-na, od-dih, di-a-go-na-la, ra-di-o, po-i-sto-ve-ti-ti

• Ne, saj so zlogi z naglašnim samoglasnikom izgovorjeni z večjo jakostjo.

13. Prvi zlog: zdravljenje, knjiga, pismenost, vetrnica, znanje

Drugi zlog: otrok, pohvala, kosilnica

Tretji zlog: zelenja, dostojanstvo, preživetje

14.

Naglas na prvem samoglasniku	Naglas na zadnjem samoglasniku
slo <u>v</u> nica, rad <u>o</u> st, lo <u>j</u> nica, las <u>e</u> r, vest <u>e</u> n, mil <u>o</u> st, slam <u>n</u> ik	prav <u>o</u> pis, dare <u>ž</u> ljiv, obro <u>k</u> , št <u>u</u> dent, dinam <u>i</u> t, pou <u>k</u> , zob <u>e</u>

15.

Besede z enim naglasom	Besede z dvema naglasoma
nadstre <u>š</u> ek, neologizem, preve <u>č</u> , odpusti <u>t</u> i, rokomet, podp <u>o</u> rnik, zemljevid	ekosistem, avtocesta, fotoapar <u>a</u> t, pragozd, polkro <u>g</u> , neodgovoren, mednaslov

Breznaglasnice

16. • Ne. Predlogi, vezniki in členki so breznaglasnice ali naslonke: pred, v, kot, zaradi, izpred, in, ali, ne, od, za.

17. Slovenci vsako leto porabimo od 300 do 600 milijonov plastičnih vrečk, pri tem pa se moramo zavedati, da vsako vrečko uporabljamo v povprečju samo 30 minut. Italijanski trgovci lahko svojim strankam ponudijo samo še povsem razgradljive plastične vrečke za sadje, zelenjavo, meso in riže.

- Besedna vrsta: predlogi, vezniki in členki.

18. opa-zovalnica/opazo-valnica/opazoval-nica, pribli-žno/pri-bližno, Fran-cija/Franci-ja, vred-nost/vre-dnost, re-gionalnih/regional-nih, bio-masa/bioma-sa, Ljub-ljana/Ljublja-na, uči-teljica/učitelj-ca, slo-venščina/sloven-ščina/slovenšči-na

Soglasniki

Zvočniki

1. Vprašanje se mu je zdelo smešno in žaljivo, podcenjujoče. Drugo vprašanje se mu je zdelo še veliko bolj nespametno. Njegov odgovor učinkuje nesramno, posmehljivo, nespoštljivo ...

2. Voditelji nagovarjajo poslušalce oz. gledalce s *poslušauke* in *poslušauci*, *gledauke*, *gledauci*.

3. Besedo *popolnoma*, *poslušalka* in *bralka* izgovorimo z *u*; drsalka in plezalka lahko izgovorimo z *l* ali *u*.

4. Prišla, videla, zmagala.

- V moški obliki črko *l* izgovorimo kot *u*, ženski pa kot *l*.

5. bolan – bolna

- V moški obliki je *l* med samoglasnikoma, zato črko *l* izgovorimo kot *l*; v ženski obliki je *l* med samoglasnikom in soglasnikom, zato ga izgovorimo kot *u*.

- Do napačne rabe (namesto bolna – bolna) prihaja zaradi analogije (npr. zdrav – zdrava).

6. Ne, zvočnik *l* na koncu besede izgovorimo kot *u* (tovoril, sol, pol, dal, rekel) in kot navadni *l* pred samoglasniki sredi besede (npr. soli, polovico, predajal, žalosti).

7. V moški obliki črko *l* izgovorimo kot *l*, v ženski obliki pa kot *u*.

8.

l	u
polmer, dolžina, sloga, okljuk, elastika, raziskovalci, ribolov, diagonala, materialni, aluminij	osvobodil, volilka, vesel, raziskovalci, cel, dal, debel, žal

- Od položaja v besedi: pred samoglasniki ali med samoglasnikoma ga izgovorimo kot l, kot u pa pred soglasniki sredi besede in na koncu besede.

Zvočnik V

9. • Ne, saj je izgovor zvočnika v odvisen od položaja v besedi. Predlog v izgovorimo kot u skupaj z naslednjo besedo. V *Koper* lahko izgovorimo kot u Koper ali mKoper, u najlepšem ali wnajlepšem.

- *Vrnil*, saj je med zvočnikoma v in r polglasnik. V besedah *vodo*, *preveril*, *odpravil* izgovorimo isti glas, saj v stoji pred samoglasnikom.
- Izgovor: Palli, domou. Za samoglasnikom in na koncu besede izgovorimo v kot u.

10. • Ne.

- Pred samoglasnikom: voščenka, sova, vsiljivec, svoboda;
pred premorom: snov, domov, Triglav;
pred soglasnikom sredi besede: novčič, odvzem, klovn;
pred soglasnikom na začetku besede: vreča, vlak, vsadek, vpis, vhod.
- Od položaja v besedi.
- Pred premorom oz. na koncu besede ter med samoglasnikom in soglasnikom izgovorimo v kot u.

11.

v	u	w	m
nov <u>o</u> st	avtorj <u>e</u> v, arhiv <u>i</u> ski	<u>v</u> rata, <u>v</u> zdih	<u>v</u> sak

12. upokojitvi, ubesediti, vlomili, udrla, ugasnilo, vdor, unovčil, vlekel, ulegel, ulil, vlival, ubili, vbiti

Zvočnika LJ in NJ

13. knjižnici, pomanjkljivosti, podaljšanje, življenjskega, podeželske, pomanjkanja, Radia, manjšino, Poljskem, ljubljanske, nadaljnji, zmanjšali, pljučnem, postojnske, Gorenjskem, boreliozo, higiena, cepljenje, antibiotiki

14. jedrske, vetrne, vetrnice, ministrstvo, nekajmeterska, litrskih, odrskih, helikopterske, gangsterskem, koprskem, oktobrska

Nezvočniki

15. Zveneči nezvočniki: b, ž, d, z, g (dž)

Nezveneči nezvočniki: s, p, č, k, š, t, (c, f, h)

16. Ne. Do glasovne spremembe pride v besedi *drug*: g izgovorimo kot k.

17. Risar, risati, rizba;
 svat, svatje, svadba;
 sladək, sladiti, slatkornica;
 hribovit, hriba, hripčək;
 teža, težava, teška;
 glas, glazbenik, glazba;
 gibanje, gipčən, gipčno.

18.

Črka	Glas	Črka	Glas
pod <u>p</u> is	t	<u>v</u> sota	ɱ
<u>v</u> zeli	w	<u>V</u> anja	v
brez <u>p</u> lačno	s	preganja <u>l</u>	ɥ

19.

	IZGOVOR		IZGOVOR		IZGOVOR
dieta	dijeta	dovolj	dovolj	predsednik	pretsednik/precednik
vrt	vərt	decembrski	decembərski	tovarn	tovarən
glasov	glasou	škatel	škatəl	vzporeden	ɱsporedən

20. a) Z Jesenic, z družinskimi, s starimi, z njega, s sanmi.

b) Z Vrhnike, z Dunaja.

21. H Goranu, k njemu, h kapetanu.

Kako se besedni umetniki poigravajo z glasovi?

1. • Pesnikovo trpljenje.

- Podčrtani samoglasniki:

Kdo zná
 noč temno razjásnit, ki tare duh!

Kdo vé
 kragulja odgnati, ki kljuje srce
 od zora do mraka, od mraka do dné!

Kdo učí
 izbrisat 'z spomina nekdanje dni,
 brezup prihodnjih oduzét spred očj,
 praznôti ubežáti, ki zdánje morí!

Kako

bit óčeš poet in ti pretežkó
je v prsih nosít al pekel, al nebo!

Stanu

se svojega spomni, trpi brez miru!

- razjasnit', odgnati, izbrisat', oduzet', ubežati
- Z višjo intonacijo – narašča.
- hočeš biti, nosit', spomni se, trpi
- Z nižjo intonacijo – pada.
- Da.

2. Podčrtani glasovi, sičniki in šumniki:

So brž pridrveli se črni oblaki,
zašliši na nebu se strašno gromenje,
zašliši vetrov se sovražno vršenje,
zašliši potokov derečih šumenje.

- Sičniki in šumniki.
- Grozeče.
- Soglasnik r.

3. • Rega, rega, rega, rega,

vedno hujša je zadrega,
sonce že do dna nam sega,
jojmene kaj bo iz tega!

Posnemanje žabjega oglašanje.

- E; strah in skrb neizkušenih žabjih mladičev.

PONOVIMO

2. Petra Kovič, spraševalke/novinarke, Tomaž Rotar, intervjuvanec, 4. 11. 2017, Sobotni prilogi, javna besedila

3. Podvig Tomaža Rotarja – vzpon na Mount Everest.

4. neumetnostno, dvogovorno, publicistično, prvotno govorjeno

5. 1, 4, 2

6. Fotografija prikazuje Tomaža Rotarja, ki najbrž prejema priznanje za osvojitev najvišje gore sveta. Slikovno gradivo torej prikazuje osebo, s katero je novinarka naredila intervju zaradi njenega izjemnega podviga.

7. NE, NE, DA, NE, DA

8. c

9. Tomaž Rotar pravi, da nadmorska višina spremeni človekovo mišljenje in čustvovanje. Na 8000 metrih nadmorske višine je človeško telo le še stroj, v katerem ni prostora za čustvovanje. In ko tako visoko naletiš na truplo nekoga, ki je pred teboj želel osvojiti isto goro, greš preprosto mimo, saj zaradi nižje ravni razmišljanja smrti ne dojemaš popolnoma. Šele v dolini se te vse te smrti dotaknejo, ganejo, pretresejo.

10. Ljubezen do narave, prijateljstvo oziroma pristnost v odnosih, odgovoren odnos do sveta.

Utemeljitev po smislu, npr.: Tomaž Rotar ima za seboj že nekaj življenjskih izkušenj in trdno postavljene vrednote. V njegovem življenju ni prostora za potrošništvo, saj se zaveda, da se za njim skriva tragična usoda milijard obupanih in izkoriščanih revežev. Zaslužek oziroma denar sta mu pomembna le toliko, kot mu lahko omogočita potovanja in avanture, ki ustvarjajo spomine. Všečnost v javnosti pa je pomembna tistim alpinistom, ki morajo bloge pisati zato, da pridejo do sponzorstev, s katerimi financirajo svoje alpinistične podvige, njemu pa ta vrednota ni pomembna. Svoj blog je pisal zato, da je lepe stvari predstavil tudi drugim.

11. Po smislu.

12. raziskovalni, pobudne, odzivne

13. dežela na sončni strani Alp – Slovenija

stara celina – Evropa

črna celina – Afrika

dežela vzhajajočega sonca – Japonska

14. Ne, gre za poimenovanje Tomaža Rotarja in ne za splošno uveljavljeno ter ustaljeno poimenovanje.

- stairway to heaven: pot v nebesa/od trnja do zvezd; green boots: zeleni škornji/markacija
- S temi besedami je želel povedati, da se pod nobenim pogojem pri 35 letih ne bi odpravil v Himalajo, saj tedaj otroci še niso bili preskrbljeni in kot odgovoren oče tedaj ne bi hotel opraviti tako tvegane podviga.

15. zborni jezik; knjižni pogovorni jezik

16. Protipomenki; sopomenki; nadpomenka – podpomenki; besedna družina; tematsko polje.

17. Življenje, životariti, življenjski.

18.

o	ɔ
doktor, bolje, blog	lepota, pozabiti

e	ɛ	ə
tvegan	deseti, temelj	drugačen, dogodek

19. Najlepša **mi** je **tan**ka č**rt**a, **ki** lo**č**uje **mo**dro ne**bo** **od** h**ri**bov.

20. se je povzpel, odprava, hrib, brezhiben, občasno, podprla (me je)

21.

v	w	m	u
najvišjem	navdih	predvsem	povzpel, bregov, povprečen

22.

Polglasnik je zapisan s črko e.	Polglasnik ni zapisan.
dogodek, posel, brezhiben, teden, nagrajenec	skrb

23. Z, s, v, z, v, od, H, s, K

24. osem tisoč osemsto oseminštirideset; triintrideset tisoč

25. 15. leto, 18. Slovenec, 10. še živeči

26. Kmalu po božiču so se podali v Logarsko dolino, od koder so se povzpeli na Okrešelj. – V Kamniško-Savinjske Alpe se poda vedno več izletnikov, vendar ti niso vedno ustrezno opremljeni, zaradi česar ogrožajo svojo varnost. Na začetku marca Planinsko društvo Krka Novo mesto vabi že na 25. pohod po Jurčičevi poti. Viki Grošelj in Stipe Božič, Slovenec in Hrvat, ki se že 50 let skupaj podajata v gore, sta se v Cankarjevem domu ozrla na skupno prehojeno pot, o njunem sodelovanju in prijateljstvu pa je v knjigi Alpski bojevnik pisala kanadska pisateljica Bernadette McDonald.

27. Slovensko-hrvaška alpinistična naveza (Viki Grošelj in Stipe Božič), ki že petdeset let uspešno osvaja gorske vrhove, je svoje podvige predstavila slovenski javnosti v osrednjem slovenskem kulturnem hramu v Ljubljani. Ekstremni športniki morajo biti kondicijsko vrhunsko pripravljene, paziti pa morajo na zadosten vnos vitaminov, saj v zimskih mesecih zaradi manjšega izpostavljanja soncu organizmu zagotovo primanjkuje D-vitamina, imunska odpornost lahko okrepimo tudi z zadostnim vnosom vitamina C. Le napol sem poslušal svojo prijateljico, ko mi je nadrobno pripovedovala o alpinističnem podvigu Tomaža Rotarja, saj sem se trudil beljakovinsko ploščico prerezati na pol.

28. Po smislu, npr:

Rok Križan
Gimnazija Ledina
Resljeva cesta 12
1000 Ljubljana

Ljubljana, 11. 11. 2019

Tomaž Rotar
Zobozdravnik, d. o. o.
Prešernova ulica 6a
4240 Radovljica

Vabilo

Spoštovani!

Sem Rok Križan, član alpinističnega krožka na Gimnaziji Ledina. Prejšnji teden sem v Sobotni prilogi prebral intervju, v katerem ste predstavili svoj vzpon na Mount Everest. Vaši odgovori so name naredili velik vtis, zato sem ga pokazal tudi ostalim članom alpinističnega krožka. Tudi oni so z zanimanjem prebrali vaše misli.

Ker menimo, da ste zelo zanimiv sogovornik z veliko gorniškimi izkušnjami, ki jih lahko delite z mladimi in navdušenimi hribolazci, vas vljudno vabimo, da v **četrtek, 19. 12. 2019, ob 10. uri, v veliki predavalnici**, svoj alpinistični podvig v krajšem predavanju predstavite članom

alpinističnega krožka in ostalim zainteresiranim dijakom ter odgovorite na vprašanja, ki se bodo zagotovo porodila med vašim nastopom.

Prosimo, da svoj prihod potrdite do 25. 11. 2017 na elektronski naslov: rok.krizan@gmail.com. Zavedamo se, da imate veliko dela, zato smo vaš prihod vsekakor pripravljeni prilagoditi vašim obveznostim.

V upanju, da se kmalu srečamo, vas lepo pozdravljam.

Rok Križan, član alpinističnega društva